

nr. 1 - 2014

PIRION

- kulturavis for barnehagar og skular

**Møre og Romsdal fylkesbibliotek
lagar egne temasekkar som skal auke
leselysta blant born.**

TEKST: JUDITH SØRHHUS LITLHAMAR

FOTO: STIAN WIIK

Sekken med det rare i

© A. H. Hansen

- Kvifor er kulturformidling for barn viktig?

Eg brenn spesielt for høgtlesing for barn, både fordi det gjev vaksne viktig tid saman med barna i ein hektisk kvardag, det gjev i tillegg både ro og refleksjon og underholdning, men viktigast fordi det kan gje ungane lyst til å prøve å lese sjølve.

Og kan dei først lese, så kan dei lære om verda rundt seg, det stimulerer fantasien og dei lærer å uttrykke sine eigne tankar og meningar. Det er viktig!

Roald Kaldestad er barnebokforfattar, musikal og programansvarleg for barnelitteraturfestivalen Falturiltu.

Møre og Romsdal fylkesbibliotek får støtte frå Nasjonalbiblioteket til å arbeide med lesestimulering for born. Biblioteket ynskte å gjere noko for dei minste borna og var på leiting etter inspirerende prosjekt.

Inger Lise Aarseth ved biblioteket fortel at dei fann inspirasjon i eit liknande opplegg i Tennfjord barnehage.

— Me hadde eit besøk i barnehagen og fekk sjå korleis dei brukte ulike figurar saman med bøker i

lesestundene. Først var det førskulelæraren som las og fortalde frå ei bok, samstundes som ho brukte figurar som hørde til i forteljinga. Etterpå var barna med på å fortelje att og spele historia. Me bestemte oss då for å lage boksekkar. I sekkane ligg det ei bok, figurar som høyrer med i forteljinga, og eit skriv om korleis sekken skal brukast. Me har laga boksekkar av tre ulike bøker, og me har planar om å lage fleire.

I den første tilde-linga av Nasjonalbiblioteket sine utviklingsmidlar for 2014 var det 70 bibliotek som fekk støtte.

— Formålet er å utvikle omstillingsdyktige bibliotek og betre bibliotektenester for alle.

Det er Stortinget som bestemmer at Nasjonalbiblioteket skal dele ut utviklingsmidlar,

og for 2014 har Nasjonalbiblioteket fått 26,6 millionar kroner til prosjektmidlar, seier avdelingsdirektør i Nasjonalbiblioteket, Svein Arne Tinnesand.

Leselyst og leseglede

I tillegg til temasekkar for dei minste borna har Fylkesbiblioteket i Møre og Romsdal laga stjernesekkar for dei litt eldre borna. Også her fann biblioteket inspirasjon i eit liknande opplegg, denne gongen i Fron.

— Me har laga 10 stjernesekkar, som er tilpassa småskulen. Sekkane inneheld ulike bøker, både fag- og skjønnlitteratur, planetar som kan blåstast opp, stjernekart og spel — alt om universet. Dette var nytt på førre bokbåttur, så me har ikkje fått tilbakemeldingar endå, men lærarane som såg dette om bord, var begeistra, seier Aarseth.

Etter kvart kom også tanken om ein kunne gjennomføre dette med fleire tema i småskulen, med utgangspunkt i ulike meistringsnivå og undervisningsopplegg.

— Målet er å gje born leselyst og leseglede i småskulen (1.–4. klasse)

© Silvan Wilk

ved å tilby sekkar som inneheld bøker og konkretiseringsmateriell. Me vil ha fokus på inkludering, både når det gjeld nivå og kulturell bakgrunn.

Fylkesbiblioteket skal samarbeide med eit kombinasjonsbibliotek i Skodje om å finne aktuelle tema og utarbeide innhaldet i sekkane. Sekkane skal så prøvast ut i nokre få folkebibliotek i Møre og Romsdal og om bord i bokbåten. Det blir dessutan viktig å utarbeide eit evalueringsskjema for skulane og biblioteka. Bokbåten Epos, som har gått i Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, er no 50 år og stadig like aktuell i litteraturformidlinga på Vestlandet. Størst utlån per stopp på bokbåten finn ein i Sogn og Fjordane.

I tillegg til støtte frå Nasjonalbiblioteket har prosjektet med temasekkar fått støtte frå fylkeskommunen. Målgruppa er born i småskulen, frå 1. til 4. klasse. Aarseth trur støtte prosjektet har fått, fører til at opplegget blir lagt meir merke til, og at det kanskje får overføringsverdi til fleire.

Stor interesse

Tinnesand fortel om stor interesse for

å søkje utviklingsmidlar hjå Nasjonalbiblioteket.

— Nasjonalbiblioteket har saman med fylkesbiblioteka arrangert kurs for biblioteka rundt om i landet med tanke på at dei skal kunne utvikle nye prosjekt. Denne hausten var det over 150 søkjarar til midla. Årleg blir det peika på ulike innsatsområde for utviklingsarbeidet i biblioteka. I år har det vore; mangfald og inkludering, leseleiftet 2010–2014, nye formidlingsmetodar, biblioteket som møteplass, samarbeid og partnerskap og Nasjonalbiblioteket sine digitale tenester som grunnlag for nye tilbod.

— I samband med at den nye regjeringa la fram endringar i statsbudsjettet, blei det vedteke at det skulle setjast av 12,1 millionar kroner til å styrke folkebiblioteka som uavhengige møteplassar og arenaer for offentleg samtale og debatt. Desse pengane vil bli lyst ut tidleg i 2014, seier Svein Arne Tinnesand.

Kribledagar

Bente Bing Kleiva og Per Olav Kaldestad
Illustrert av Even Bøthun
MARGbok 2013

Bli med på ei fargerik og magisk reise. Bente Bing Kleiva og Per Olav Kaldestad skapar eit eige univers av eit slentrande, poetisk og fantasifullt språk. Bjørnar Brumle dinger på døra og seier det er leiketid, medan Nina er blåaugd og glitreaugd og ser på verda under lang lugg. Kven veit kva dei kjem til å oppleve?

Historia er fantasirik og utforskande. I teikningane til Even Bøthun kjem borna fram i fotografisk form, noko som gjer både borna og forteljinga ekstra levande. Ein kan lett assosiere historia med liknande forteljingar, der born reiser inn i ei ekte fantasiverd, og der alt kan skje.

Teikningane er store, fargerike og levande. Teksten

er enkelt plassert på sidene og fungerer godt i samspel med teikningane. Språket er poetisk og musikalsk i forma, til og med havregrauten til frukost får eit eige poetisk særpreg i denne boka. Og tenk at det går an å hoppe paradis mellom vasspyttane!

Det poetiske språket er også med borna ut i det store verdsrommet, der månen voggar i stjernesjø og mjølkevegen sender stjerneskot over borna. Det er godt gjort å dyrke eit så lyrisk språk utan å gå i mange klisjéfeller.

Boka passar best for dei mellom 6 og 9 år.

Judith Sørhus Litlehamar

Meir kunnskap om fleirspråklegheit

«Sunn fornuft» er ikkje alltid så sunn. Opp gjennom det meste av 1900-talet var det eit rådande syn, også mellom språkeksperter, at det var uheldig, og kunne vere skadeleg, om eit barn måtte vekse opp med meir enn eitt språk. «Sunn fornuft» tilsa at slik måtte det vere.

ARNFINN MURUVIK
VONEN, DIREKTØR I
SPRÅKRÅDET*

kva språkkunnskapar som var mest naudsynte. Det var då òg vanleg før å tru at for mykje av det eine språket ville kunne vere til hinder for framvoksteren av det andre. Men forskning har altså vist at dette rett og slett ikkje stemmer.

Likevel treng vi framleis meir kunnskap om dei ulike sidene ved fleirspråklegheit. Med finansiering frå Noregs forskingsråd etablerte Universitetet i Oslo i 2012 eit nytt senter for framifrå forskning, Senter for fleirspråklegheit. Dette senteret skal «bidra med kunnskap om muligheter og utfordringer ved flerspråkligheit slik at samfunnet effektivt kan forvalte språklig mangfold og at individer kan

få utvidet sitt kommunikative handlingsrom» (slik det står på nettsidene deira).

Eit spørsmål som fleire forskingsmiljø i Noreg no ser nærmare på, er om språksituasjonen i Noreg, med to nærstående skriftspråk og eit mangfald av dialektar med høg status, inneber fordelar av same typen som dei vi kjenner til frå forskinga om tospråklegheit. Ein rapport frå Noregs teknisk-naturvitskaplege universitet i Trondheim i 2012 ser ut til å styrkje hypotesen om at tospråklegheit der dei involverte språka er bokmål og nynorsk, har nokre av dei same fordelane knytte til seg som anna tospråklegheit.

Eg vil oppfordre alle som blir kontakta av språk-forskarar som vil lære meir om fleirspråklegheit, til å ta godt imot dei. Og fram til dei kjem og bankar på: Nyt fleirspråklegheita!

**Ein lengre versjon av denne artikkelen har tidlegare stått på trykk i LNK-avisa nr. 4, 2013.*

I dag veit vi betre. Nettstaden Flere språk til flere (site.uit.no/flerespraaktilflere), som gjev råd og informasjon til fleirspråklege familiar, summerer opp kva forskarane veit i dag, slik:

Barn som høyrer forskjellige språk i sine daglige omgivelser har gjerne større forståelse for forskjellige kulturer og andre menneskers synspunkter. De er ofte også bedre enn enspråklige til å gjøre flere ting samtidig ('multi-tasking'), til å fokusere oppmerksomheten på noe, de lærer ofte å lese tidligere og de er ofte flinkere til å lære nye språk.

Kvifor er ikkje dette heilt sjølvsgd kunnskap i ålmenta? Ein av fleire grunnar kan vere at «sunn fornuft» tilsa at det å lære seg språk er som å fylle ein behaldar. Hjernen til barnet er behaldaren, og språktileigninga er fylling av behaldaren. Dersom hjernekapasiteten til mennesket hadde vore så liten at han kunne renne over viss vi lærte for mykje språk, måtte vi jo vurdere nøye

for deg som jobbar med barn

facebook/pirion @avisapirion

www.pirion.no

Kultur, språk og litteratur

Faste spalter:

BOKPRAT | MIN BARNEHAGE | LES FOR MEG | AKTUELT

På nettsida vår kan du og lesa om Pirionkurs: Korleis kan vaksne bli medvitne brukarar og formidlarar av språk, kultur og identitet?

PiRion

Tips oss på pirion@norsk-plan.no Me vil gjerne ha tips og innspel om det er noko du syns me bør ta opp, eller om du har tips om bøker me bør skriva om. Sjå og www.pirion.no